

ІНСТРУКЦІЯ З ПИТАНЬ ЗАХИСТУ НА РІВНІ ГРОМАД В УКРАЇНІ

●●●● ОСНОВНА ІНФОРМАЦІЯ

- На шостому році збройного конфлікту в Україні внутрішньо переміщені особи, приймаючі громади та постраждале від конфлікту населення продовжують відчувати його руйнівні наслідки. З метою сприяння розбудові миру та посиленню соціальної згуртованості, гуманітарні організації та організації, що працюють у сфері розвитку, зосереджують увагу на захисті на рівні громад. Все більша кількість партнерів Кластеру з питань захисту працює над програмами, спрямованими на захист на рівні громад. Цей документ має на меті забезпечити загальне розуміння поняття захисту на рівні громад серед гуманітарної спільноти та спільноти, що працює у сфері розвитку, а також узагальнити позитивні практики та ключові кроки необхідні для забезпечення ефективного захисту на рівні громад.

Що таке захист на рівні громад?

- Захист на рівні громад – це тривале, всебічне та значуще залучення членів громад в якості аналітиків, оцінювачів та виконавців в усі аспекти програм, спрямованих на захист цієї громади. Відповідно до такого підходу, гуманітарні організації, що надають захист та підтримку громадам, визнають спроможність громад до самостійного надання захисту своїм членам.
- Захист на рівні громад сприяє розширенню можливостей членів громад для безпечної та гідної реалізації своїх прав. Таким чином визнається що ВПО та люди, які постраждали від конфлікту, є носіями прав. Використовуючи підхід захисту на рівні громад, гуманітарні організації спільно з постраждалими від конфлікту громадами можуть успішно виявляти ризики у сфері захисту, визначати їх причини та наслідки, а також спільно приймати рішення щодо запобігання та реагування на них. Слід надавати пріоритет роботі зі структурами, що вже функціонують у громадах, перш ніж створювати нові, адже це може негативно вплинути на стійкість надання захисту на рівні громад.
- Підхід захисту на рівні громаді визнає, що багато проблем у сфері захисту існувало до настання гуманітарної кризи та могли бути нею посилені (наприклад, насильство в сім'ї, відсутність належного догляду для людей з інвалідністю, дискримінація тощо).

Чому це важливо?

- Зміцнюється залежність захисту громади від самої громади. Надання допомоги через структури громади покращує захист її членів, що в свою чергу підсилює громаду.
- Захист стає більш ефективним та сталим. Виявлення прогалин у сфері захисту шляхом консультацій та розбудова місцевого потенціалу покращують життя та стійкість постраждалих громад.
- Розуміння громад та надання їм центрального місця у реалізації програм захисту сприяє дотриманню принципу "не нашкодь" і гарантує, що програми ненавмисно не погіршать стан громади або окремих її членів. Залучення ВПО та громад, що постраждали від конфлікту, до програм надання захисту заохочує їх до прийняття рішень, а також допомагає досягти довгострокових результатів.

●●●● ПОЗИТИВНІ ПРАКТИКИ В УКРАЇНІ

РОЗБУДОВА ПОТЕНЦІАЛУ

- Деякі організації в Україні реалізують проекти, спрямовані на захист на рівні громад. Зазвичай для підтримки та розширення можливостей громад проекти поєднують декілька інструментів. До них належать виділення грантів для організації консультацій, закупівля обладнання або підтримка підприємництва всередині громади. Інші організації зосереджуються на розбудові потенціалу, обміну досвідом серед громад, а також сприяють налагодженню взаємодії між ВПО. Це сприяє сталому розвитку та дає громадам навички взаємодії із місцевою владою. Заходи розбудови потенціалу громад на всіх рівнях передбачають стратегічне планування, мобілізацію ресурсів, а також покращення взаємовідносин її членів для того, щоб вони могли діяти в якості агентів змін. Інший приклад посилення потенціалу громади – залучення людей до виявлення пріоритетних потреб та їх підтримка у реалізації проектів мирного співіснування. Це може бути відкриття громадських центрів для ВПО та місцевого населення або середньомасштабний ремонт інфраструктури з метою покращення доступу до базових послуг.

Захист на рівні громад у 2020 році

23 407 людей взяло участь

35% літні люди

23% проживають на невідконтрольній Урядом України території

Джерело: Квартальний звіт 5W Кластеру з питань захисту (січень-червень 2020 року)

ПОСИЛЕННЯ ВЗАЄМОДОВІРИ У ГРОМАДАХ

- Позитивною практикою в Україні виявилось залучення волонтерів та працевлаштування людей з постраждалих від конфлікту громад для надання вразливим членам громади соціальних послуг. Наприклад, догляду на дому та соціального супроводу. Деякі місцеві неурядові організації - партнери Кластеру питань з захисту, сильно укорінені в місцевих громадах. Це сприяє формуванню довіри, покращує виявлення потреб у захисті та підвищує стійкість громади.

НАДАННЯ ПІДТРИМКИ ЗІ СТОРОНИ ГРОМАД ЛІТНІМ ЛЮДЬМ, ЕТНІЧНИМ МЕНШИНАМ ТА ПОСТРАЖДАЛИМ ВІД ҐЕНДЕРНО-ЗУМОВЛЕНОГО НАСИЛЬСТВА

- Все більша кількість організацій надає індивідуальну допомогу самотнім людям літнього віку. Це допомагає полегшити їх ізоляцію та сприяє частковому вирішенню психосоціальних проблем, викликаних конфліктом. Позитивною практикою є **надання догляду на дому літнім людям** з обмеженою мобільністю, що не мають підтримки сім'ї та проживають поблизу лінії розмежування. Працівники організацій та волонтери можуть допомагати з хатніми справами. З метою покращення мобільності та незалежності літніх людей, їм надаються допоміжні пристрої такі як рамки для ходьби, милиці та тростини.
- Іншим прикладом є **взаємодія з місцевими органами влади** при визначенні потреб у соціальних послугах та оплаті роботи безробітних працездатних людей, які готові надавати такі послуги. Органи місцевої влади надають перелік пріоритетних потреб, які можуть включати догляд за літніми людьми, прибирання громадського простору чи обслуговування комунальних закладів. Це дає можливість отримати дохід людям, які втратили роботу через збройний конфлікт, а також вирішує потреби громади в частині доступу до послуг, які в іншому випадку можуть не бути надані через брак фінансування.
- Деякі організації також адмініструють громадські центри для літніх людей та людей з інвалідністю, що живуть у зоні конфлікту. Громадські центри є місцем, де можна зустрітися та спілкуватися з іншими членами своєї громади, встановлювати соціальні зв'язки та підтримувати дружні стосунки. У таких центрах члени громади можуть проводити групові заходи та отримувати такі види гуманітарної допомоги як психосоціальну допомогу, консультації з питань захисту, інформування щодо мінної небезпеки, заняття з комп'ютерної грамотності, отримувати доступ до інтернету тощо. Під час відвідування громадських центрів, літні люди мають можливість спілкуватися та обмінюватися інформацією, що сприяє покращенню їх психоемоційного стану. Участь як літніх людей, так і волонтерів та активних членів громад у суспільному житті є життєво важливою, оскільки вони представляють і захищають інтереси своєї групи. Крім того, використання принципу «рівний-рівному» допомагає розвивати більш інклюзивне середовище в кожній громаді, зміцнювати зв'язки всередині та надалі розвивати потенціал літніх людей.
- Успішні в Україні проекти захисту на рівні громад також були націлені на підтримку профілактики та реагування на ґендерно-зумовлене насильство. Це досяглося шляхом поліпшення умов притулків для

потерпілих та навчання персоналу організацій навичкам виявлення та надання допомоги постраждалим від ґендерно-зумовленого насильства. Ці проєкти показали стійкі результати оскільки організації були краще обізнані про наявні послуги та здатні надавати підтримку постраждалим від ґендерно-зумовленого насильства у випадках коли місцева влада могла не мати для цього ресурсів.

- Проєкти із захисту на рівні громад також реалізуються у роботі з етнічними меншинами та передбачають підтримку невеликих проєктів з елементом розвитку потенціалу. Це може бути створення громадських центрів або підтримка молодіжних спортивних заходів, які можуть розширити можливості громади меншини та зміцнити мирне співіснування етнічної меншини з приймаючою громадою. Важливо, щоб до початку реалізації таких проєктів організації забезпечували своїм працівникам можливість познайомитися з культурою та традиціями меншини, з якою вони працюватимуть. Також організації можуть там, де це можливо, залучати представників етнічної меншини, які допоможуть у встановленні довіри між організацією та представниками та їх громадою.

ВЗАЄМНЕ НАВЧАННЯ

- Ще однією позитивною практикою є залучення організаціями, що працюють з ВПО, внутрішньо переміщених осіб до обговорення певної теми з метою обміну досвідом. Темі визначаються колективно виходячи з потреб ВПО та з урахуванням їх потенціалу і досвіду. Таким чином теми можуть бути різноманітними, наприклад, "соціальна робота з дітьми та молоддю з інвалідністю, які проживають в районах, що постраждали від конфлікту" або "укладання договору про надання соціальних послуг: як подати заявку та отримати фінансування з місцевих бюджетів". Бажаючі взяти участь в обговоренні мають подати заявку та пройти співбесіду з комісією з відбору, що оцінює їх мотивацію зробити свій внесок у розвиток громади. Учасникам рекомендується зробити доповідь, де підсумовується основна інформація, отримана під час обговорення, та використовувати цю інформацію в роботі у своїх громадах.

КЛЮЧОВІ КРОКИ ДО ЕФЕКТИВНОГО ЗАХИСТУ НА РІВНІ ГРОМАД

- Захист на рівні громад – це підхід, а не проєкт. Партнерам, які хочуть розробити проєкт побудований на захисті на рівні громад, рекомендується зробити ряд кроків. Наведені нижче кроки ґрунтуються на Політиці УВКБ ООН у сфері захисту та інтерв'ю з партнерами Кластеру з питань захисту в Україні. Ці кроки можуть бути втілені за допомогою інструментів, наведених у посібниках "Безпека з гідністю" та "Набір інструментів для громади".
- Для ознайомлення з керівництвом щодо дій громади у питаннях захисту дітей, будь ласка, використовуйте Глобальне керівництво, розроблене міжнародною організацією Plan International, та зверніться за додатковою підтримкою до Саб-Кластеру з питань захисту дітей.

1. Дізнайтеся більше про громаду з якою ви плануєте працювати.

Відвідайте та проведіть час з громадою. Час, витрачений на побудову довіри та вивчення можливостей громади, є частиною «реальної роботи» при реалізації проєкту. Довіра буде укріплюватися, якщо до роботи з громадою будуть регулярно залучатися одні й ті самі працівники. Для зміщення фокусу обговорення зі списку побажань, у яких зацікавлені окремі члени громади, до аналізу потреб всієї громади знадобляться навички ведення діалогу та досягнення консенсусу. Важливо від самого початку сприяти сталому розвитку громади шляхом заохочення серед місцевого населення відчуття приналежності до громади.

2. Відповідально обирайте представників громади. Хоча важливо підтримувати зв'язок зі всією громадою шляхом проведення відкритих зустрічей, публічних заходів та через соціальні медіа, з практичних причин вам доведеться працювати з окремими її представниками. Якість вибору залежить від знання громади та окремих груп з яких вона складається, а також зв'язків між ними. Запитайте членів груп кого вони вважають своїми лідерами, і навіть після вибору представників регулярно перевіряйте чи задоволена громада своїми представниками. Для виконання своєї ролі представники громади можуть потребувати додаткового розвитку їх потенціалу. Розвиток потенціалу представників громади також збільшує схвалення громади, а отже, і забезпечує стабільність проєкту. Для забезпечення тривалого партнерства з громадою та її представниками важливо від самого початку обговорити що очікується від членів громади в частині їх внеску та волонтерства.

Захист на рівні громад в дії : основні джерела

[Розуміння захисту на рівні громад](#),
Політика УВКБ ООН у сфері захисту
[Безпека з гідністю](#), Посібник з
інтеграції захисту на рівні громад в
гуманітарні програми, Action Aid
[Набір інструментів для громади](#),
Центр громадського здоров'я та
розвитку Університету Канзасу
[Дії громади для захисту дітей](#),
Глобальне керівництво, Plan
International

3. Знайдіть баланс між пріоритетними потребами, визначеними громадою та можливостями організації. ВПО та приймаючі громади можуть по-різному визначати пріоритетність потреб. Серед кожної групи є жінки, чоловіки, хлопці та дівчата, підлітки, літні люди, люди з інвалідністю, етнічні меншини тощо. Крім того, з часом можуть з'явитися інші пріоритети. Увага до пріоритетів громади та дотримання культурної чутливості також сприятимуть взаємній довірі.

4. При розробці проєкту проведіть аналіз та належне планування. Однією з найважливіших переваг роботи, приділеної вивченню громади та нарощуванню її потенціалу, є те, що разом є більше шансів правильно визначити як проблеми цієї громади у сфері захисту, так і можливі стійкі рішення. Проводячи базовий аналіз, зверніть увагу на зміни в структурі сімей, доступу до послуг, статусу літніх людей, існуючу інфраструктуру, ризики для різних груп, соціальні ролі, зокрема жінок та чоловіків, відчуття приналежності та лідерства серед членів громади. Частина аналізу має бути присвячена узагальненню інформації про існуючі послуги, що надаються громадою, місцевою владою чи іншими суб'єктами для ВПО та людей, що постраждали від конфлікту. Це необхідно для подальшої співпраці з надавачами послуг. Важливо забезпечити всім членам громади рівний доступ до наявних послуг.

5. Визначте та врахуйте вже існуючі механізми, вжиті для захисту громади. Члени кожної громади, яка стикається із загрозами, застосовують механізми індивідуального чи колективного захисту. Ці механізми можуть бути ефективними чи ні, формалізованими чи ні, але важливо їх визначити та оцінити, перш ніж запроваджувати заходи зовнішнього захисту. Деякі механізми шкідливі, і важливо щоб під час розробки комплексних заходів захисту, разом з громадою їх було змінено чи пом'якшено їх наслідки.

6. Навчайтесь, навчайте колег та партнерів. Робота з громадами вимагає багато зусиль та передбачає необхідність суттєвого нарощування потенціалу, а також сприяє розвитку у працівників навичок формування консенсусу. У працівників мають бути розвинені сильні аналітичні навички для оцінки потенційних загроз у сфері захисту, а також навички адвокаційної діяльності. Працівники також мають розуміти як працювати в різних громадах (сільських/міських, релігійних, у громадах з етнічними меншинами), розуміти політичну чутливість певних питань та гендерні ролі.

7. Сприяйте адвокації з метою досягнення стійких змін. Адвокаційна діяльність є ефективнішою коли підкріплюється доказами та проводиться особами, що мають безпосереднє відношення до порушених питань. Важливо, щоб громади могли комунікувати свої повсякденні проблеми та потреби відповідним органам влади, що приймають відповідні рішення. Громада може потребувати третьої сторони, що виконуватиме посередницьку функцію та виступить ланкою між ними та органами влади, що приймають рішення. Роль організацій, що надають захист, серед іншого полягає у висвітленні проблем громад перед представниками центральної та місцевої влади. Органи влади також можуть потребувати підтримки для налагодження діалогу з громадами.

8. Приділіть увагу моніторингу та оцінці. Відповідальність організації перед громадою за результати надання допомоги підтверджує важливість партнерства та демонструє повагу до громади. Якісний моніторинг передбачає, що перед початком проєкту виклики та результати будуть чітко визначені, проаналізовані та обговорені з громадою.

